

“Wat een kanjer”

Onder deze wat onparlementaire beschrijving zit de uitvoering van de Mahler VI onder leiding van Daniele Gatti met het KCO verborgen.

Als Gatti mee had moeten doen in het programma ‘Maestro’ had hij meteen alleen maar tieren in de wacht gesleept, zo voorbeeldig en instructief is zijn manier van het hanteren van de baton. Zelfs als je de partituur niet kent kun je aan zijn aangeven precies zijn wie er aan de beurt is en in wat voor ‘maat’ we staan. Als je de partituur wel kent hoor en zie je ineens allerlei tussenstemmen, die Mahler wel schrijft, maar die meestentijds verzanden in een overall geluid, waarbij alleen de belangrijkste stemmen hoorbaar zijn.

Om een klein voorbeeld te geven: in de momenten van ‘muziek op de Alm’ (in het Andante en in het laatste deel) zijn er veel meer klankkleuren dan je zo op het eerste gehoor denkt. De Herdenglocken waren nu perfect op afstand waarneembaar, lichtjes ondersteund door de triangel en het bekken, terwijl ook de harpen en de celesta ieder hun eigen kleur afgaven. Wat een meester instrumentator is Mahler juist in zulke passages. Door hier de muziek duidelijk te vertragen gaf Gatti het mystieke element in deze muziek de grootste ruimte.

Het marcheren kende bij Gatti verschillende tempi, zoals hij überhaupt (en naar ik denk Mahler zeer getrouw!) steeds bezig was met versnellen en vertragen, maar ook met accenten leggen. Ik heb eens even de eerste pagina’s van de Zesde opengeslagen en zie daar de tempo aanduiding zonder metronoom, dus door Mahler gedacht vanuit een emotie.

”Allegro energico, ma non troppo. Heftig aber markig.”

Ik denk dat Gatti vooral dat ‘Heftig’ als uitgangspunt heeft genomen, want het was heel heftig. Ook markig, ook energico. Blijft de vraag open: staat het ma non troppo voor het Allegro of voor het Energico. Bij Gatti was het marstempo aan de trage kant, maar daardoor wel zeer onverbiddelijk. En over extremen gesproken (een kritiek van vele journalisten) Mahler geeft heel duidelijk aan dat we bij cijfer 1 al op een ff moeten zitten met het koper en de strijkers, wegstervend naar p; dat is nog al wat!

Ik zou zo de hele partituur door kunnen wandelen aan de hand van Gatti zonder dat ik één moment het gevoel zou hebben dat ik zou stranden of verzanden.

Dan natuurlijk de keuze voor de volgorde van de delen 2 en 3. Het is denk ik nu geen geheim meer dat Mahler uiteindelijk heeft gekozen voor de volgorde Andante Scherzo. Toch koos Gatti voor de, misschien nu niet meer in meerderheid gebruikte volgorde Scherzo Andante en ik moet zeggen: bij hem klonk dat heel aannemelijk, terwijl ik zelf van meet af aan (toen er nog geen ‘discussie’ over bestond) zuiver vanuit de muziek geredeneerd de volgorde Andante Scherzo voorstond.

Wijze mannen zeggen: “laat ieder zijn eigen keuze maken” en als de keuze zo uitpakt als bij Gatti en het KCO is het een oprechte keuze.

Ook qua emotie, en dat is zeker bij Gatti een richtsnoer, paste in zijn interpretatie het scherzo beter op de tweede plaats.

Er viel een kleine pauze na het scherzo, (gelukkig geen ‘kuch-pauze’, het publiek was uiterst geconcentreerd aan het luisteren) en zo begonnen wij aan de ‘hoofdstukken 3 en 4’ die van ‘mystiek en liefde op de Alm’ leidden tot ‘verloren optimisme’.

Vooraf het laatste deel was een kolfje naar Gatti’s hand. Een hand die geen partituur behoeft. Op deze wijze is de communicatie met het orkest de grootst mogelijke hij hoeft niet ‘in de noten’ te kijken maar kan met elk orkestlid direct met oog en hand communiceren en dat was goed te merken. Op het puntje van hun stoel en haast met het puntje van hun tong tussen de tanden volgde het KCO hun nieuwe maestro onvoorwaardelijk. Vooral de korte blikken van verstandhouding tussen de concertmeester en de dirigent was veelzeggend. Het leek wel alsof Gatti vroeg ‘of het goed was’. Er werd ook gewacht met de inzet tot het volgende deel tot er een ‘knikje’ was gegeven. Zo kreeg je als luisteraar, maar vooral ook als kijker het idee dat er een voorbeeldige samenwerking aan het ontstaan is tussen KCO en hun a.s. Chef.

Ter illustratie: ik mocht zelf zowel vrijdag als zondag de maestro even bezoeken na afloop en zag hoe ook op zondag (dat was immers de laatste uitvoering van de Mahler VI) de musici hun opwachting kwamen maken en hem complimenteerden, sommigen met een 'big hug'! Gatti vertelde en passant dat hij op zondag echt dat bereikt had met het orkest wat hem bij deze uiterst complexe symfonie ("Mahler is sometimes crazy") voor oog en oor had gezweefd. Veel harde noten waren er te kraken...

Ik zou willen afsluiten met een mooi citaat uit een brief aan Bruno walter uit de zomer van 1904:

"was man musiziert, ist doch immer der *ganze* (also fühlende, denkende, atmende, leidende usw.) Mensch...Mit einem Wort: Wer kein Genie besitzt, soll davon bleiben, und wer es besitzt, braucht vor nichts zurückzuschrecken".

Het zou een beschrijving van Daniele Gatti kunnen zijn....

Op naar de volgende Mahler!